

Årsrapport for 2021

Innledning

I 2021 startet arbeidet med å gjennomføre våre ambisjoner i Strategi 2030. UB har satt seg ambisiøse mål for utvikling av virksomheten. Dette krever et systematisk arbeid over tid og fokus på utviklingsområder som skal sørge for at UB er en relevant og viktig partner for UiO.

I 2021 omfattet dette følgende områder:

- Utdanningskvalitet og forskningsstøtte
- Digitalt læringsmiljø og campusutvikling
- Organisasjonsutvikling og digitalisering

Samtidig er det viktig å understreke at UBs virksomhet spenner vidt og over mange lokasjoner, og inneholder mange tjenester og arbeidsoperasjoner der vi er avhengige av hele organisasjonens bidrag til helheten. Helhetlig tilnærming er et nøkkelord for at vi skal kunne nå våre mål frem mot 2030. UB må samarbeide mer på tvers av avdelinger og grupper og i større grad arbeide sammen for å få til gode løsninger. En milepæl i 2021 var opprettelsen av en ny avdeling for samlinger og digitale tjenester som har fått ansvar for blant annet innkjøp og anskaffelser til UBs samlinger, åpen forskning, systemer og integrasjoner. Den nye avdelingen samler kompetanse og medarbeidere som tidligere arbeidet spredt på UB, og dette er en styrke for videre utvikling og effektivisering av tjenestene.

I 2021 startet Digital Scholarship Center (DSC) arbeidet med å opprette et fysisk og permanent tilbud ved UB. Med DSC vil vi gi UiOs forskere en tydelig inngang til tjenester som bygger på kompetanse fra hele UB.

UB har i 2021 startet flere prosesser der helhetstenkning og samarbeid på tvers er en forutsetning for å lykkes. Det er satt i gang arbeid med en felles digital førstelinjetjeneste, undervisningsutvikling og vi bidrar til campusutvikling og planlegging av tjenester blant annet mot Livsvitenskapsbygget.

I 2021 har pandemien gitt særlige utfordringer. Innføring av nytt økonomi- og lønssystem ble en krevende prosess. Store organisasjonsendringer tar tid å gjennomføre og implementere. Likevel er UB godt i gang med å gjennomføre ambisjonene i Strategi 2030.

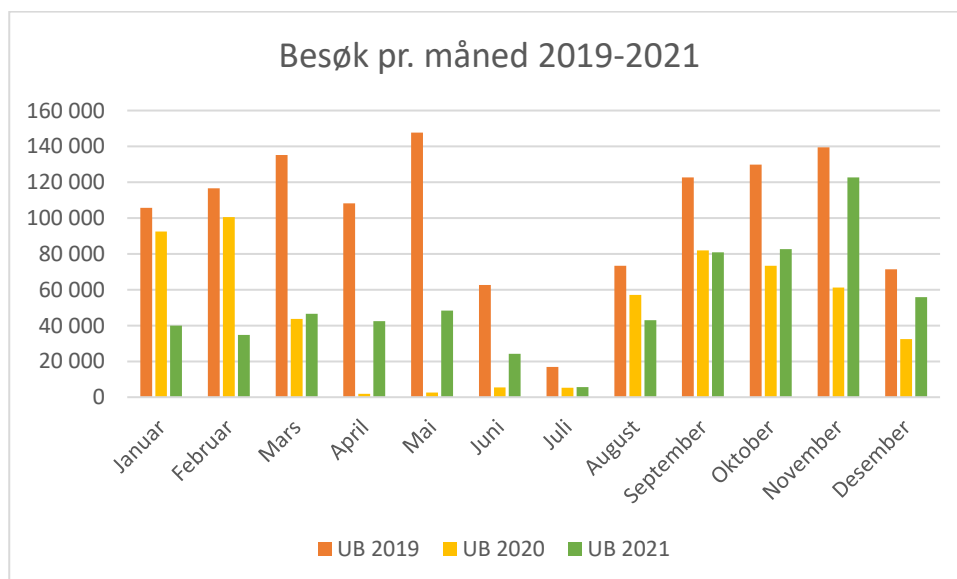
Utdanningskvalitet og UB i forskningsprosessen

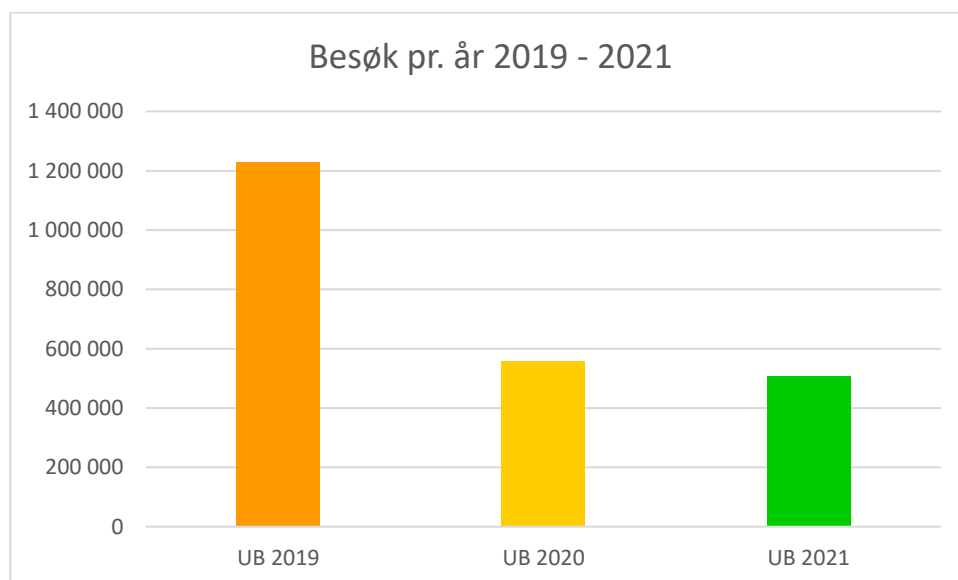
Undervisning

UBs undervisningsaktivitet måtte ta nye former etter pandemiutbruddet i 2020, noe som ble fulgt opp også i 2021. I fjor ble det holdt totalt 499 kurs over 1 130 timer for til sammen 11 471 deltaker fra BA- til PhD nivå og UiO-ansatte. Undervisningsaktiviteten er stigende sammenlignet med året før og ligger igjen på nivå med tidligere år. Hele 295 av de 499 kursene var digitale, mens kun 13 ble gjennomført som hybrid, altså blanding av fysisk og digital deltagelse. [Skrivenatt](#) er et fast arrangement i regi av Akademisk skrivesenter ved UB. I 2021 ble Skrive natt arrangert digitalt på grunn av Covid. Til sammen var 467 mennesker innom webinarer, og flere av foredragene hadde over 200 tilhørere. Både veiledningstjenesten og ["Shut up and write"](#) var også svært godt besøkt.

Læringsmiljø og besøk

UBs lokaler har deler av 2021 holdt helt eller delvis stengt med begrenset adgang og dette gjenspeiles i besøksstatistikken. Besøksstatistikk for UB bygger på de tre enhetene HumSam-biblioteket, Realfagsbiblioteket og Juridisk bibliotek. I bibliotekene ved Oslo universitetssykehus, IFI og Odontologisk bibliotek har besøkstellerne vært delvis ute av drift pga nettverksproblemer og vi har derfor utelatt tall fra disse bibliotekene.

UB i forskningsprosessen

I tråd med UBs strategi 2030, skal biblioteket videreutvikles som en synlig og relevant partner og støtte i forskningsprosessene ved UiO. I 2020 ble UB tildelt midler for å etablere en digital plattform for spesialsamlinger og databaser. I 2021 har prosjektet innledet et samarbeid med Universitetet i Uppsala om deres digitale plattform Alvin.

Prosjektet gjennomføres i nært samarbeid med USIT, forskningsadministrasjonen (FIADM) og fagmiljøer ved fakultetene. Prosjektet Spesialsamlinger og databaser ses også i sammenheng med prosjektet [FAIR@uio](#) der UB deltar. UB satser videre på bred kompetanseheving i digitale forskningsmetoder for å være en god samarbeidspartner for UiOs forskere. I 2021 har også UBs tjenestetilbud i systematiske søk til kunnskapsoppsamlinger blitt utvidet gjennom rekruttering og etableringen av en gruppe for litteratursøk ved HumSam-biblioteket, i tillegg til den allerede eksisterende gruppen ved MedNat.

Kompetanseprosjekt for forskningsdata ble avsluttet ved årsskiftet og har med det oppfylt sine ambisjoner om å etablere og levere et kursopplegg i forskningsdatahåndtering til alle fakulteter på UiO. Underveis i prosjektet er det implementert en fast digital kursrekke som løper to ganger i året og som er svært populær blant UiOs forskere. Videre er det etablert faste kurs for både masterstudenter og PhD på flere fakulteter, og vi har fått på plass en veiledningstjeneste i

samarbeid med Digital Scholarship Center. Arbeidet videreføres av UBs team for åpen forskning og Digital Scholarship Center.

I FAIR@uio-prosjektet, som ledes av USIT, har UB i 2021 levert utkast til en metadatastandard for forskningsdata som vil danne grunnlaget for FAIRs søketjeneste som er under utvikling.

Egen forskning og utvikling

UBs ansatte er registrert med 67 innførsler i forskningsinformasjonssystemet Cristin i 2021 (mot 43 året før). Av disse er 24 tidsskriftsartikler, 24 vitenskapelige eller faglige foredrag og fire er del av bok eller rapport.

Samfunnskontakt, formidling og innovasjon

Digital utvikling

Open access og forlagsavtaler

UiO hadde i 2021 13 publiser- og les-avtaler (PAR-avtaler). Korresponderende forfattere fra UiO, og for de fleste avtalene også OUS, kan publisere sine vitenskapelige artikler åpent og få publiseringskostnadene dekket gjennom avtalene. Noen av avtalene har en kvote for antall artikler som kan publiseres åpent i løpet av ett år. For 2021 ble det i samråd med UiOs ledelse besluttet at kostnaden for publiseringer ut over kvotene ble dekket av UBs mediebudsjett etter en omprioritering i budsjettet.

For 2021 ser vi at effekten av PAR-avtalene fortsetter med et økt antall av umiddelbart tilgjengelige artikler, spesielt for hybrid publisering (åpen publisering i tradisjonelle abonnementstidsskrifter).

I 2021 ble det etablert en publiseringsavtale med full kostnadsdekning med det rene OA-forlaget Frontiers, i tillegg til tilleggsavtaler til PAR-avtalene for åpne tidsskrifter hos de Gruyter, Taylor & Francis og Sage.

UB bidrar også med støtte til flere andre OA-initiativ samt infrastruktur som [DOAJ](#) og [SherpaRomeo](#).

Digitalisering

I 2021 har UB arbeidet med å legge til rette for digitalisering av materiale fra samlingene. Det er prosjektert et digitaliseringsverksted og vi bygger infrastruktur for digitalisering. Vi har fortsatt arbeidet med å legge Kopinors lisenstekst på allerede tilgjengeliggjort materiale i DUO og FRITT. Dette arbeidet ble stort sett slutført i 2021.

Egenarkivering

I 2021 ble 5709 opplastinger behandlet. Av disse opplastingene ble 4262 dokumenter tilgjengeliggjort i DUO, UiOs institusjonelle vitenarkiv. I tillegg til disse egenarkiverte dokumentene, ble det overført 220 tidsskriftartikler direkte fra utgiver, samt manuelt registrert 286 doktorgradsavhandlinger.

[FRITT-tjenesten](#) hadde i fjor 24 titler, 21 av disse er på nivå 1. Arbeid har startet med å inkludere enda et tidsskrift inn i tjenesten. I tillegg har FRITT fokusert på nye krav som har kommet, spesielt universell forming og Plan S, og hvordan publiseringstjenesten skal møte disse. Det ble publisert 416 artikler i 2021.

Formidling

Pandemiåret preget UBs formidlingsvirksomhet sterkt. I et normalt år har UB til sammen ca. 200 arrangementer med et stort antall publikummere, både fysisk og digitalt.

HumSam hadde i 2021 noe færre arrangementer enn normalt, grunnet pandemien, men har hatt en jevn formidlingsaktivitet hele året. Til sammen ble det gjennomført 25 arrangementer, noen strømmede, noen hybrid og noen fysiske – alt ettersom hvilke restriksjoner som gjaldt.

MedNat gjennomførte 60 arrangementer i 2021. Realfagsbiblioteket hadde 18 hybride/digitale arrangementer i vårsemesteret, mens det på høsten åpnet litt opp og endte med 30 fysiske og hybride arrangementer. Informatikkbiblioteket arrangerte tre boklanseringer og et stort digitalt arrangement i samarbeid med instituttet. Medisinsk bibliotek hadde i høstsemesteret åtte arrangementer i samarbeid med Deichmanske bibliotek.

Studentene

Med tanke på hvor utfordrende 2021 ble for studentene, har UB hele tiden vært opptatt av å skape et godt, trygt og inkluderende læringsmiljø. Gjennom ulike fysiske tiltak har UB søkt å legge til rette for læring, trivsel og tilhørighet – blant annet ved utstillinger, sosiale tiltak og informasjonsskjermer i biblioteket.

Vi har brukt våre sosiale medier til å trygge, oppmuntre og for å informere om hvordan biblioteket kan være til hjelp og støtte i læringsprosessen. UB har også bidratt til sentrale UiO-kanaler.

Nettsidene

Nettsiden ub.uio.no ble besøkt 1,63 millioner ganger totalt i fjor. Det er en liten nedgang fra året før, men nettsidene ansees fremdeles som den viktigste informasjonskilden. I 2021 fikk hele uio.no

nytt nettsidedesign, noe som ga oss både nye muligheter og nye utfordringer når det gjelder utforming av nettsider og innhold.

Nettredaksjonen har også det siste året jobbet aktivt med å fremheve og synliggjøre informasjon og innganger til UBs veiledningstjenester, og arbeider mer datadrevet og innsiktsbasert enn tidligere.

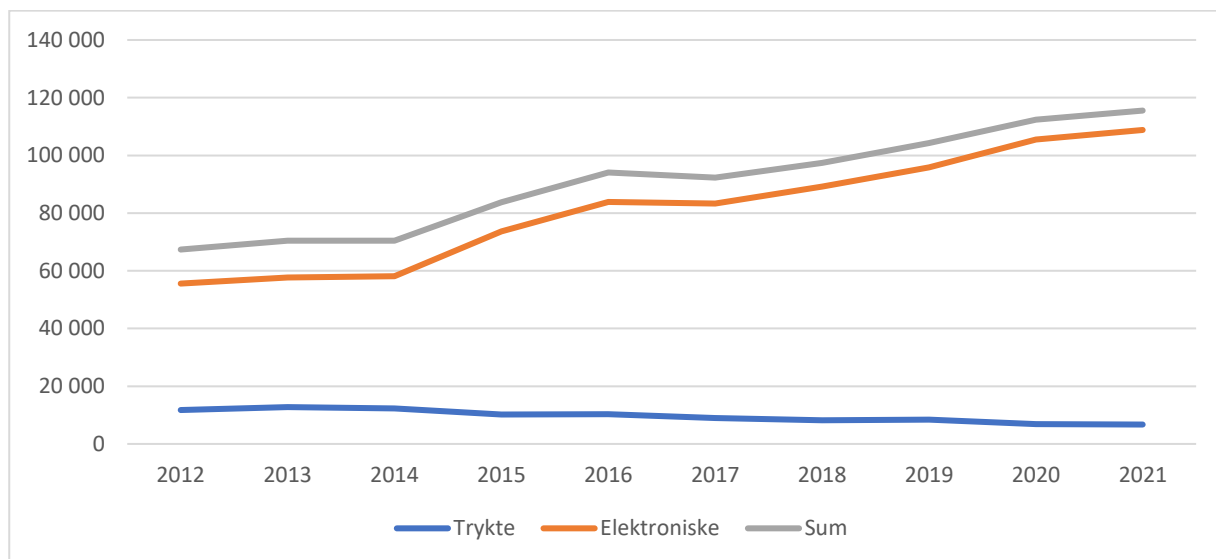
Kunnskapsressurser

Mediekjøp og økonomi

Oversikten nedenfor viser utgifter brukt til trykte og elektroniske ressurser de siste ti årene (i tusen kroner). Andelen brukt på e-ressurser har økt fra 82 % i 2012 til 94 % i 2021. Publiseringsavgifter utgjorde 17 % av kostnaden for elektroniske ressurser i 2021, mot 11 % i 2020.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Trykte	11 796	12 770	12 295	10 199	10 257	8 979	8 180	8 440	6 854	6 724
Elektroniske	55 581	57 642	58 180	73 609	83 873	83 351	89 233	95 856	105 491	108 811
Sum	67 377	70 412	70 475	83 808	94 130	92 330	97 413	104 296	112 381	115 535

Figur 3. Utgifter til trykte og e-ressurser 2012-2021 (i tusen)

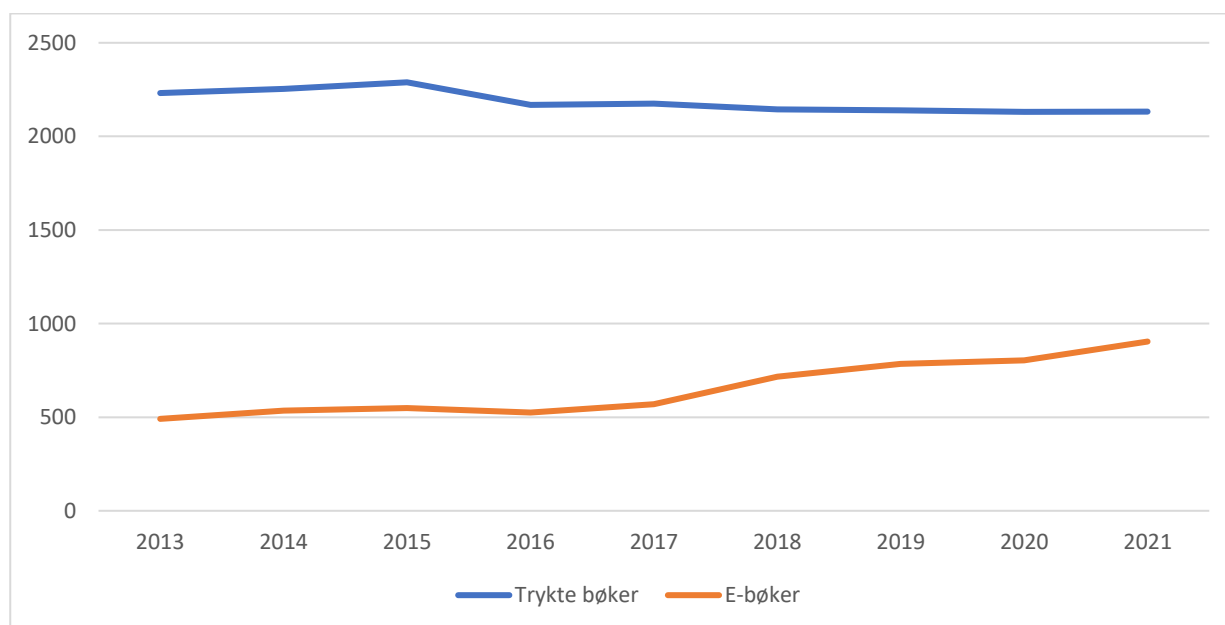
Samlingsutvikling

Bøker

Figuren nedenfor viser at antall e-bøker de siste ni årene øker, mens antallet trykte ligger på det jevne (tall i tusen).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Trykte bøker	2231	2253	2289	2169	2175	2 144	2140	2131	2132
E-bøker	491	535	548	525	570	717	785	804	1227

Figur 4. Antall trykte og digitale bøker ved UB 2013-2021 (i tusen).

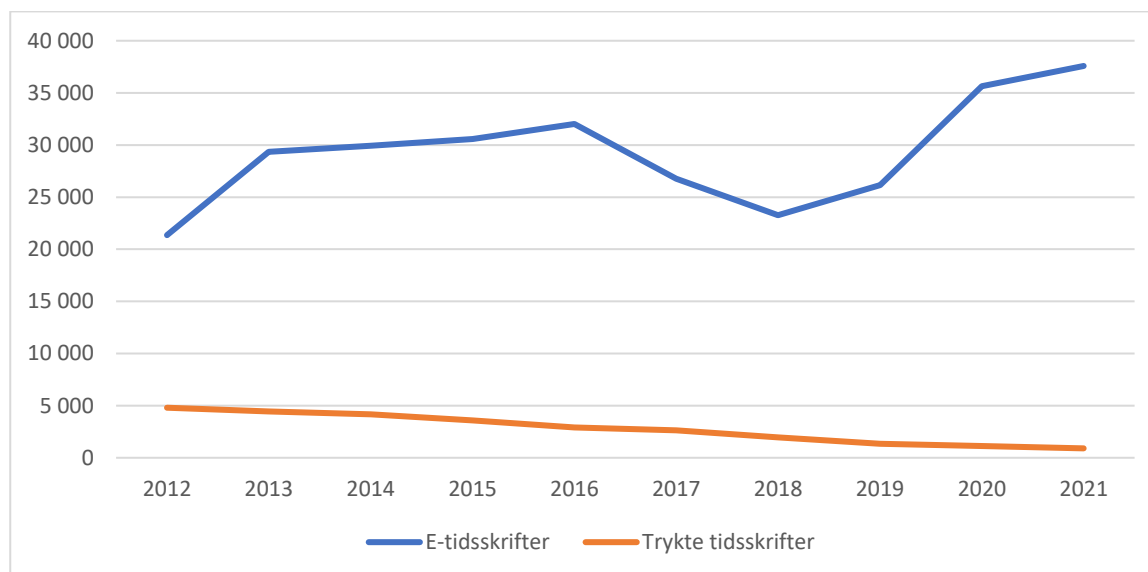

Tidsskrift

Antall løpende trykte tidsskrift er synkende, mens det er et stort og økende antall digitale tidsskrifter. På grunn av tekniske endringer i tellemåten i 2013, i 2017, i 2018 og i 2020 kan det være noen feilkilder. Tallene gir like fullt en indikasjon på utviklingen de siste ti årene.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Digitale	21354	29340	29918	30588	32021	26760	23256	26137	35648	37579
Trykte	4801	4453	4168	3598	2911	2629	1946	1346	1137	902

Figur 5. Antall e-tidsskrift og trykte tidsskrift 2012-2021.

DUO vitenarkiv

Tabellen viser årlig tilvekst i DUO, UiOs institusjonelle vitenarkiv, og det totale antallet dokumenter i fulltekst. Ikke alt dette er åpent tilgjengelig. Mange artikler blir først tilgjengelige etter en karensperiode. Vitenarkivet inneholder nå over 76 000 dokumenter.

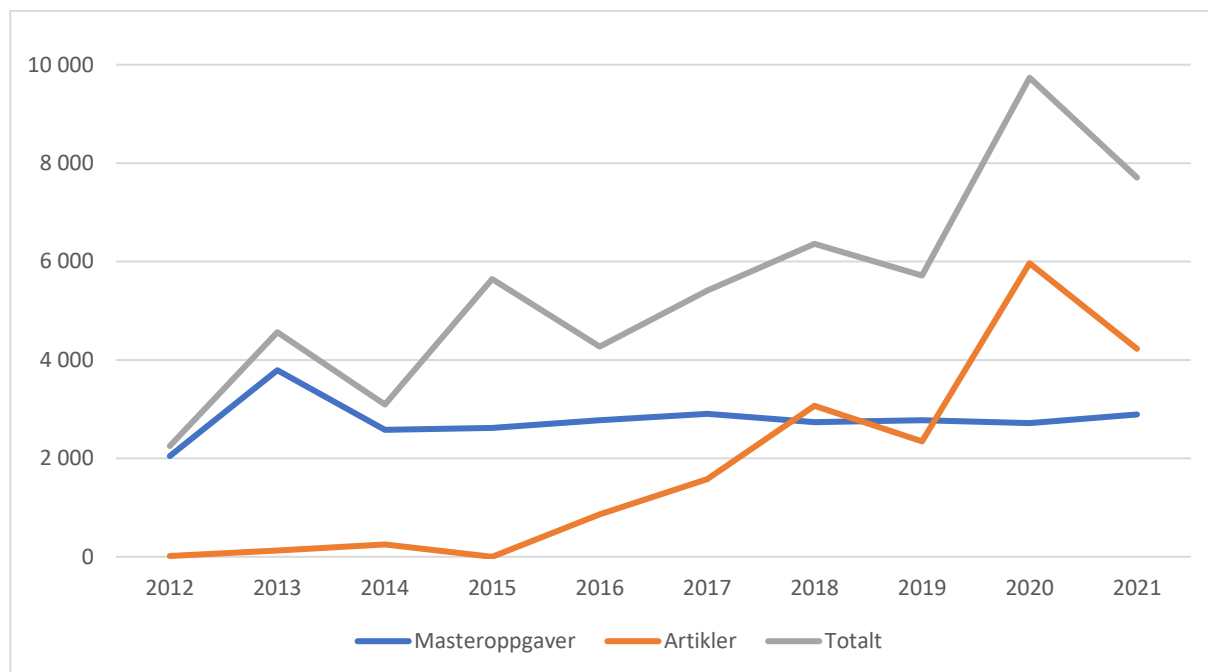
Dokumenttyper i fulltekst	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Total
Masteroppgaver	2047	3792	2578	2620	2778	2906	2738	2778	2717	2895	47442
Doktoravhandlinger	150	302	225	117	254	217	206	249	329	286	2944
Artikler	18	129	253	1893*	863	1575	3067	2345	5965	4226	20620
Bøker**				21	15	17	7	3	7	12	82
Bokkapitler				49	41	88	233	139	322	183	1260
Konferansebidrag, rapporter og hefter	37	340	38	947	320	608	110	204	397	107	4069
Totalt	2252	4563	3094	5647	4271	5411	6361	5718	9737	7709	76417

* Det høye tilveksttallet i 2015 skyldes at det ble overført 1.555 artikler fra BioMed Central.

** «Bøker» ble opprettet som kategori i 2015.

De siste to årene har en samlet tilvekst på over 17 600 dokumenter. Det høye antallet tidsskriftsartikler de siste årene skyldes først og fremst robotisering av arbeidsprosessen ved at dokumenter lastes opp automatisk.

Figur 6. Total årlig tilvekst og tilvekst masteroppgaver og artikler i DUO 2012-2021.¹

Bruk av samlingene

Tabellen nedenfor viser et fortsatt synkende antall førstegangslån av fysiske bøker. Den markante nedgangen fra 2019 til 2020 (hele 43 000 færre registrerte førstegangslån) kan antagelig i stor grad tilskrives pandemien.

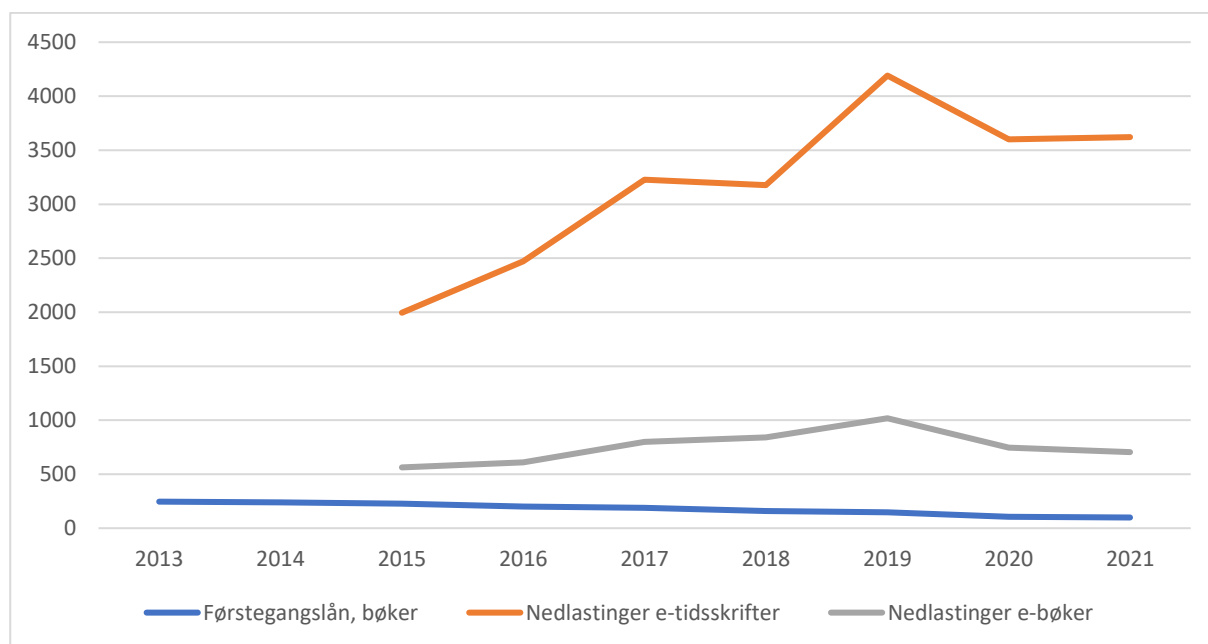
Når det gjelder bruken av e-ressursene, kan den registrerte nedgangen delvis skyldes forskjeller i måtene å telle på og delvis konsekvenser av pandemien. I alle tilfelle er bruken stor (tall i hele tusen).

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Førstegangslån, bøker	247	240	226	201	190	160	148	105	99
Nedlastinger e-tidsskrifter			1995*	2470	3227	3178	4191	3599**	3620
Nedlastinger e-bøker			563*	609	798	840	1018	747**	703

¹ I grafen er øvrige dokumenttyper utelatt, de er relativt små sammenlignet med masteroppgaver og artikler.

* Registrering av nedlastinger av e-ressurser følger fra og med 2015 en internasjonal standard; tall for tidligere er derfor utelatt.
** I 2020 kom en ny revidert standard.

Figur 7. Førstegangslån trykte bøker og nedlastinger av hhv artikler fra e-tidsskrift og e-bøker.

Leganto

[Leganto](#) er UiOs digitale pensum-/litteraturlistesystem for studenter, forelesere og bibliotekarer, knyttet til biblioteksystemet Alma og søketjenesten Oria. UB har en sentral rolle i arbeidet med Leganto ved UiO og deltar i Legantos kjernegruppe og i Nettverk for digitale undervisnings-tjenester.

Organisasjonsutvikling, kompetanse og samarbeidsarenaer

Organisasjonsutvikling

I Strategi 2030 er ambisjonen at UB skal arbeide for en åpen og utviklingsorientert organisasjonskultur, der kompetanse mobiliseres og utvikles og erfaringer deles. UB skal videreutvikles som en kunnskapssøkende og fleksibel organisasjon og ta i bruk innovative og kreative samarbeidsformer, på tvers av fag og profesjoner. Dette er også en av ambisjonene i gjeldende utviklingsplan med UiOs ledelse. Utgangspunktet er hvordan UB skal jobbe mest effektivt, ut ifra eksisterende rammebetingelser, for å levere de tjenestene vi har ansvar for, samtidig som ønsket tjenestenivå og kvalitet blir ivaretatt.

I 2022 ble OU-prosessen som førte fram til ny avdeling for samlinger og digitale tjenester (Samdig) sluttført. Avdelingen ble opprettet 1. mai 2021. Med dette ble den delen av UBs virksomhet som arbeider med anskaffelser og tilganger, samt metadata og samlingsforvaltning funksjonsorganisert. Tidligere var disse funksjonene plassert på alle avdelingsbibliotekene og i Avdeling for digitale tjenester (Digit). Den nye avdelingen omfatter hele tidligere Digit, med funksjonsområdene åpen forskning, systemer og integrasjoner. Videre ble UBs utviklings- og prosjektstøttearbeid forsterket gjennom etablering av en HUB-funksjon.

HumSam-biblioteket gjennomførte en OU-prosess våren 2021, for å tilpasse organisasjonen etter at en hel seksjon ble overført til Samdig. I ny organisasjon er seksjonene nedtonet, men ivaretar personalansvaret. Drift og utvikling skjer i arbeidsgrupper med arbeidsgruppeansvarlige. Dette er en fremtidsrettet modell som UB allerede har gode erfaringer med.

Bibliotek for medisin og realfag (MedNat) ble etablert som en felles organisasjon 1. september 2020, og planlagt evaluering av ny organisasjon ble gjennomført våren 2021. Noen mindre justeringer i organisasjonen ble gjennomført.

Juridisk bibliotek påbegynte i 2021 sin OU-prosess for å tilpasse organisasjonen etter at samlingsområdet ble flyttet ut.

Høsten 2021 gjennomførte UB en OU-prosess for å plassere Digital Scholarship Center (DSC) i organisasjonen i overgangen fra prosjekt til drift. Det ble vedtatt å plassere DSC i Avdeling for samlinger og digitale tjenester (Samdig), direkte under avdelingens leder. Beslutningen om å flytte DSC over i Samdig medførte også justeringer av organisasjonen til Bibliotek for medisin og realfag (MedNat).

De strategiske ambisjonene til UB i Strategi 2030 og de økonomiske realitetene med en fortsatt årsverknedgang krever en løpende tilpasning av UBs organisasjon, slik at ressursene våre kan brukes best mulig og UB kan utvikle tjenester innenfor det partnerskapet som er inngått med fakultetene og andre enheter. Det pågår et fortløpende arbeid for å utvikle UB til å arbeide mer tverrfaglig, og til å kunne møte nye behov.

Samarbeidsarenaer

UB som organisasjon deltar på en rekke nasjonale og internasjonale arenaer. Flere av UBs ansatte har verv i internasjonale og nasjonale relevante organisasjoner. Aktiviteten har også i 2021 vært på et lavere nivå grunnet pandemien.

Noen av de mest sentrale samarbeidsarenaene er:

Nordiske hovedstadsuniversitetsbibliotek

UBs ledelse har i flere år deltatt i samarbeids- og diskusjonsmøter med ledergruppene ved universitetsbibliotekene i Helsingfors, København og Stockholm. Det var ingen møter i 2021.

Benchmarking

UB har etablert årlig benchmarkingssamarbeid med universitetsbibliotekene i Uppsala og Gøteborg. Ingen møter i 2021 grunnet pandemien.

BIBSYS

UB har i perioden vært aktive i ulike arbeidsgrupper og fora i biblioteksystemkonsortiet. UB har hatt medlemmer i flere rådgivende gruppe og arbeidsgrupper.

BOTT

Det etablerte samarbeidet mellom universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø inkluderer også bibliotekene. Det er jevnlig møter mellom lederne av disse for å utvikle samarbeid og strategier.

UNIT

Bibliotekdirektøren deltok i UNITS råd for konsortiumsforhandlinger. Arbeidet har som formål å sørge for samarbeid omkring bibliotekfaglige fellessystemer og forlagsavtaler.

UHR-bibliotek

Bibliotekdirektør og assisterende bibliotekdirektør møter i UHR-Bibliotek som er en fellesstrategisk enhet for universitets- og høyskolebibliotek.

The Guild

UiO er medlem av The Guild, et samarbeid mellom 21 europeiske universitet. I 2019 opprettet The Guild arbeidsgruppen Open Science Working Group som sammen skal arbeide strategisk med åpen forskning. UBs bibliotekdirektør er UiOs representant i denne gruppen.

Kompetanse og årsverk

Kompetanseutvikling og kompetansemobilisering er et viktig område for UB.

Vi er inne i en periode der vi blir færre medarbeidere og det er derfor viktig at hver enkelt medarbeider både opprettholder og utvikler sin kompetanse. UB støtter derfor aktivt medarbeidernes kompetanseutvikling, for eksempel tar flere ansatte mastermoduler og videreutdanning i relevante fag. En medarbeider disputerte for PhD i 2021.

